

Skriftlig innspill fra NMBU - Fakultet for biovitenskap (BIOVIT) - 3

Høring: Dyrevelferd

Innspillsdato: 10.02.2025

Ny stortingsmelding om dyrevelferd – kommentarer til deler om oppdrettsfisk

Ny stortingsmelding om dyrevelferd – kommentarer til deler om oppdrettsfisk

Professor Øyvind Øverli, forsker Judit Vas og professor Inger Lise Andersen, på vegne av faggruppe etologi og dyrevelferd, Biovit, NMBU

Stortingsmeldingen om dyrevelferd inneholder flere viktige punkter knyttet til oppdrettslaks. Basert på vår erfaring med forskning på området, og dialog med samarbeidspartnere innen industriell FoU, vil vi benytte anledningen til å kommentere noen av de sentrale punktene. Først og fremst er det viktig å påpeke at det virkelig satses på økt dyrevelferd hos de fleste av aktørene i næringen. Dette er etisk viktig for de som ivaretar produksjonsdyr, men økonomiske og omdømmemessige aspekter ved godt dyrehold blir også stadig tydeligere. Det er derfor gledelig at det nå settes høye mål og standarder for økt dyrevelferd, spesielt hva gjelder oppdrett av laks. Dette er en næring som er preget av både raskt økende intensiv produksjon, samt rask industriell utvikling innen teknologi og driftsformer. Nyhetsbildet har imidlertid ofte vært preget av alt for høy dødelighet, dårlig velferd for fisken som produseres, og andre utfordringer innen bærekraft. Det er derfor riktig og viktig når stortingsmeldingen nå anbefaler at **det skal være en målsetning å få dødeligheten ned mot fem prosent** for alle fiskearter i akvakultur. Her og på andre punkter setter man seg høye mål, og meldingen innleder jo faktisk med følgende hovedmål: «*Norge skal ha en dyrevelferd i verdenstoppen*». Her mangler det imidlertid spesifikke forslag til tiltak og virkemidler på mange punkter.

Dødelighet alene er en mangelfull indikator på dyrevelferd. Hvis ett dyr dør av skader, sykdom, eller dårlig produksjonsmiljø, så har det ofte allerede gjennomgått en tilstand av redusert velferd. Vi ønsker større fokus på tidlige indikatorer på velferdstilstand, endrede miljøforhold, og trivsel, som for eksempel endret atferdsmønster. Slik overvåking som ikke er retrospektiv gir mulighet å oppdage utfordringer i en tidligere fase og iverksette forebyggende tiltak. I denne sammenhengen vil vi gjerne tilføye at selv om velferdsindikatorer er utviklet for laks, er de lite validert og standardisert, og data er ofte ikke sammenlignbare mellom ulike lokaliteter. For mer informasjon om dette temaet viser vi til vår nylige rapport fra prosjektet *Kunnskapsgrunnlag for biologisk relevante velferdsindikatorer for laks i akvakultur* (<https://www.fhf.no/prosjekter/prosjektbasen/901736/>).

Bedre standardisering, systematisk implementering og større satsning på biologisk validering av velferdsindikatorer vil ikke minst komme utviklingen av driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger til gode. Den som markedsfører eller omsetter dette har ansvar for at metoder og utstyr er utprøvd og funnet egnet. All utvikling og innovasjon, inkludert oppdrett av nye arter, må derfor være kunnskapsbasert og dokumentert etter vitenskapelige prinsipper før kommersialisering. Stortingsmeldingen antyder at det nå også hva gjelder transport, servicefartøy og slakting av fisk vil innføres krav til fiskevelferd ved godkjenning av anlegg der fisken behandles og håndteres. Her savner vi også at stortingsmeldingen kommer med konkrete anbefalinger som kan veilede innovasjonsmiljøene med tanke på metodevalg og krav til standarder. Her vil vi gjerne komme med et konkret forslag: Utvid dette kravet til også å gjelde å dokumentere effektene av ulike typer fôr fisken får. Problemer som oppstår på grunn av mangel på marint råstoff i fiskens diett kan være av både helse- og velferdsmessig art, og er antagelig undervurdert som årsak til noen av de tilstandene vi ser i dag.

Tap av og velferdsutfordringer med rensefisk reiser spørsmål om ikke denne praksisen bør forbyes totalt. Andre tiltak bør prioriteres for å redusere problemet med lakselus. Blant annet er det viktig å gjennomføre en undersøkelse for å finne ut hvorfor noen oppdrettsanlegg har lite problemer med lakselus og andre ikke, hva som er typiske driftsforhold, management osv for de som har høye tap og forekomst av skader kontra de som har lave tall. Da finner man ofte klare svar. Størrelsen på anleggene viser seg å ha en stor betydning. Lukkede anlegg i sjø og teknologi knyttet til dette bør prioriteres både med tanke på fiskevelferd og miljøhensyn.

Vi vet forsvinnende lite om hvilke atferdsbehov de ulike artene av oppdrettsfisk har, til tross for at dette har vært et meget viktig grunnlag for velferdsforståelsen og arbeidet med produksjonsdyr på land. I likhet med produksjonsdyr på land og i samsvar med nyere forskning på oppdrettsfisk, bør det forskes på effektene av å tilby et mer artsrelevant, variert miljø til laks, ørret og andre arter i produksjon. Nyere forskning ved NMBU viser at dette både har konsekvenser for atferd og velferd, og kan potensielt gjøre fisken mer robust på sikt. Hvis de mulige effektene av økt miljøkompleksitet og miljøberikelse i oppdrettsfasen viser seg å være tilsvarende det vi finner på landdyr, vil dette kunne bidra til å redusere fiskens dødelighet, øke motstandykthet mot stress og gjennom dette redusere forekomst av parasitter og sykdom i sjøfasen. Vi bør ta lærdom av forskning og erfaringer med produksjonsdyr på land når vi på tilsvarende måte skal redusere dødelighet og minimere skader og velferdsproblemer i alle faser av oppdrettsfiskens liv. De fleste dyreproduksjoner på land er tilknyttet en nasjonal helsetjeneste hvor man rapporterer om dyrenes tilstand til en sentral database. En tilsvarende plattform med produksjonsdata og velferd/helsedata bør også etableres på fisk på tilsvarende måte og oppdrettere bør pålegges å dele disse dataene slik at oppdrettsanleggene kan overvåkes og følges opp på en bedre måte.

Til sist vil vi gjerne komme med et forslag til en omlegging som har potensial til å øke fokuset på helse og velferd ytterligere. Systemet med konsesjoner bør gjennomgås, i dag gis det tillatelse til produksjon av en viss biomasse pr lokalitet, hvis dette i stedet gjaldt et spesifikt antall individer vil det gi ett enda tydeligere incentiv til å ta vare på hvert enkelt dyr.

Stortinget

Postboks 1700 Sentrum

0026 Oslo

Sentralbord: 23 31 30 50

Ansvarlig redaktør: Mona Mortensen Krane

Nettredaktør: Lars Henie Barstad